

सुरक्षित वैदेशिक रोजगार र
स्थानीय तहमा प्रभावकारी तथा दिगो आप्रवासन सेवाका लागि

आप्रवासी स्रोत केन्द्र तथा सूचना कक्ष

नेपाल सरकार
उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय

ग्रामीण उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि)
ईठहरी, सुनसरी

१. पृष्ठभूमि

नेपाली युवाहरु रोजगारीको खोजीमा वैदेशिक रोजगारीमा जाने त्रैम बढिरहेको छ । वैदेशिक रोजगारीमा जाने सोच बनाएका व्यक्तिहरूले सही र पर्याप्त सूचना तथा जानकारी र आवश्यक सेवाहरु नपाउँदा ठगिने, अलपत्र, अझभझ तथा मृत्यु हुनेलगायतका समस्याहरु भोग्नुपरिरहेको छ । वैदेशिक रोजगारीलाई बाध्यात्मक नभई स्वैच्छिक बनाउन र असुरक्षित नभई सुरक्षित बनाउन स्थानीय स्तरमा सूचना र आप्रवासन सेवामा पहुँच अभिवृद्धि गर्ने मूल ध्येयका साथ आप्रवासी श्रोत केन्द्र तथा सूचना कक्षहरु स्थापना भई सञ्चालन भइरहेका छन् ।

२. आप्रवासी श्रोत केन्द्र तथा सूचना कक्षको परिचय

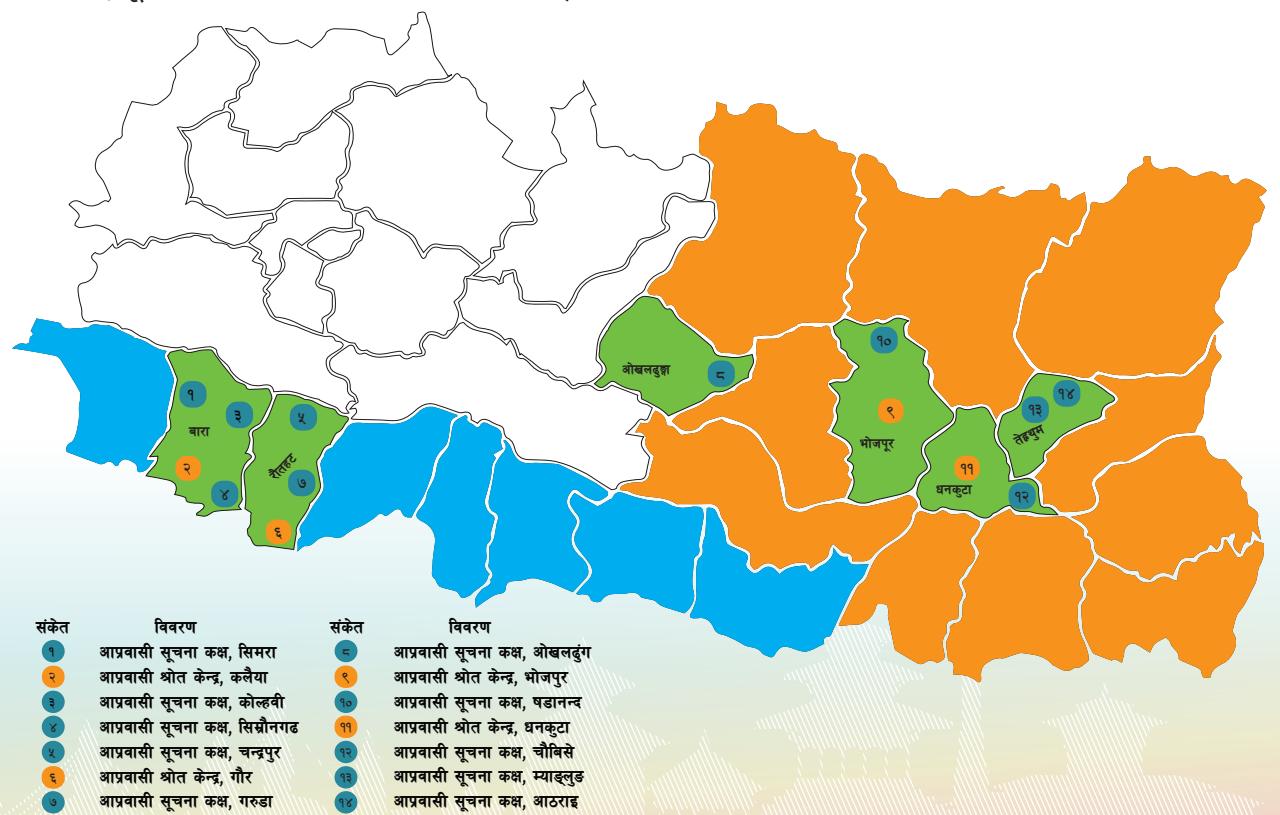
रोजगारको खोजीमा रहेका, वैदेशिक रोजगारमा जाने सोच बनाएका र वैदेशिक रोजगारबाट पीछित व्यक्तिहरूलाई स्वदेशमै रोजगारसम्बन्धी अवसरहरु र सुरक्षित वैदेशिक रोजगारीका सूचना तथा जानकारीहरु प्रदान गर्न सम्बन्धित स्थानीय तहको साफेदारीमा जिल्ला प्रशासन कार्यालय कार्यालयमा सञ्चालन गरिएको निकाय आप्रवासी श्रोत केन्द्र र इलाका प्रशासन कार्यालयमा सञ्चालनमा रहेको निकाय आप्रवासी सूचना कक्ष हो ।

सूचना तथा परामर्श प्रदान गर्दै आप्रवासी श्रोत केन्द्र कलैया

३. आप्रवासी श्रोत केन्द्र/सूचना कक्षको अवस्थिती

प्रदेश १ को ४ वटा जिल्ला र मधेस प्रदेशको २ वटा गरी ६ वटा जिल्लाहरूमा रहेका जिल्ला प्रशासन कार्यालय तथा इलाका प्रशासन कार्यालयका हाताभित्र सम्बन्धित स्थानीय तहहरूसँगको साफेदारीमा १४ वटा आप्रवासी श्रोत केन्द्र/सूचना कक्षहरु सञ्चालन गरिएका छन् ।

८. आप्रवासी श्रोत केन्द्र तथा सूचना कक्ष विकासक्रम

समृद्धि आयोजनाका साभेदार स्थानीय तहका जनप्रतिनिधि तथा कर्मचारीहरूको क्षमता विकास गरी जिल्ला स्तरमा स्वदेशी र वैदेशिक रोजगारीसम्बन्धी सूचना, जानकारी र तथ्याङ्कहरू सञ्कलन गरी लक्षित सेवाग्राहीहरूलाई प्रदान गर्दै दिगो रूपमा आप्रवासी स्रोत केन्द्र सञ्चालन गर्ने समृद्धि आयोजनाको अवधारणा रहेको छ । यसरी सञ्चालन गरिएका आप्रवासी स्रोत केन्द्र तथा सूचना कक्षहरूको दिगोपनाका लागि समृद्धि आयोजनाले सम्बन्धित स्थानीय तहको नीति निर्माणमा समेत सहयोग पुऱ्याएको छ । वित्तीय लगानीका सन्दर्भमा समृद्धि आयोजनाले सुरुवातमा सम्पूर्ण खर्च र दोस्रो चरणमा सम्बन्धित स्थानीय तहको ५० प्रतिशत खर्च ब्यहोर्दै अन्त्यमा सबै वित्तीय लगानी स्थानीय तहले नै गरिरहेको छ । यसरी वित्तीय लगानी सहित सम्पूर्ण अपनत्व स्थानीय तहले लिएर आप्रवासी स्रोत केन्द्र तथा सूचना कक्ष दिगो रूपमा सञ्चालन हुनेछ ।

९. आप्रवासी श्रोत केन्द्र/सूचना कक्षको कार्यहरू

६. समृद्धि आयोजनाले गरेको सहकार्य

समृद्धि आयोजनाले स्थानीय तहहरूलाई आप्रवासी श्रोत केन्द्र/सूचना कक्षहरू सञ्चालन र स्थानीय तहको क्षमता विकास एवम् नीतिगत सहयोग लगायत निम्न सहयोगहरू प्रदान गरेको छ ।

६. १ नीतिगत सह-लगानी

समृद्धि आयोजनाले स्थानीय तहको साफेदारीमा आप्रवासी श्रोत केन्द्र/सूचना कक्ष स्थापना गरी यसको सञ्चालन तथा दिगोपनाको लागि ३ आर्थिक वर्षसम्म ससर्त अनुदान रकम प्रदान गरेको छ ।

६. २ प्राविधिक सहयोग

आप्रवासी श्रोत केन्द्र/सूचना कक्षको अवधारणा विकास, संरचनात्मक तथा नीतिगत व्यवस्था, क्रियाकलाप निर्धारण, सञ्चालन पद्धति, सेवाको प्रभावकारिता तथा विस्तारलगायतका विषयहरूमा स्थानीय तहलाई प्राविधिक सहयोग प्रदान गरिएको छ ।

६. ३ सामग्री सहयोग

समृद्धि आयोजनाले आप्रवासी श्रोत केन्द्र/सूचना कक्षको स्थापना र सञ्चालनका लागि स्थानीय तहलाई कार्यालय सामग्रीहरू प्रदान गरेको छ । यसमा मुख्य गरी कम्प्युटर, प्रिन्टर, फर्निचर, स्क्रिन डिस्प्ले तथा प्रोजेक्टरहरू रहेका छन् ।

६. ४ क्षमता विकास

स्थानीय तहमा आप्रवासी श्रोत केन्द्र/सूचना कक्ष प्रभावकारी सञ्चालन र दिगोपनाका लागि क्षमता विकास गर्न आप्रवासी श्रोत केन्द्र/सूचना कक्षका कर्मचारी तथा स्थानीय तहका कर्मचारीहरूको क्षमता अभिवृद्धि गरिएको छ । वैदेशिक रोजगारी, यसका प्रक्रियाहरू,

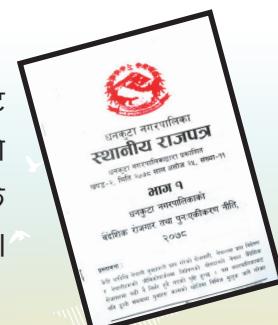

कर्मचारीको क्षमता विकास तालिम

व्यवस्था, सूचना तथा परामर्शको व्यवस्था लगायत, वैदेशिक रोजगार सूचना व्यवस्थापन प्रणाली लगायतका विषयहरू समेटेर विभिन्न तालिम तथा गोष्ठीहरू सञ्चालन गरिएका छन् ।

६. ५ नीतिगत सहयोग

वैदेशिक रोजगारीलाई सुरक्षित र उपलब्धिमूलक बनाउँदै वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केर आएका व्यक्तिहरूको पुनःएकीकरण गर्न स्थानीय सरकारले स्पष्ट नीति तथा यो जना बनाई ती योजनाहरू कार्यान्वयन गर्न सहयोग पुऱ्याउने उद्देश्यले समृद्धि आयोजनाले स्थानीय सरकारको आप्रवासन तथा पुनःएकीकरण नीति तयार गर्न सहयोग गरेको छ ।

६. ६ समन्वय तथा सहकार्य विकास

स्थानीय तहमा सञ्चालित आप्रवासी श्रोत केन्द्र/सूचना कक्षको कार्य सहज, प्रभावकारी र दिगो बनाउन जिल्ला स्थित स्थानीय तह, राष्ट्रिय स्तरका विभिन्न निकायहरूसँगको समन्वय र सहकार्य विकास भएको छ । यसका लागि वैदेशिक रोजगार बोर्ड, सेन्टर फर माइग्रेसन तथा इन्टरनेशनल रिलेसन्स (सी.एम.आइ.आर.), पिपुल फोरम, अन्तर्राष्ट्रिय आप्रवासन संगठन (आइ.ओ.एम.) लगायतका निकायहरूसँग आप्रवासी श्रोत केन्द्र/सूचना कक्षको समन्वय तथा सहकार्य भई रहेको छ ।

धनकुटा नगरपालिका र सिएमआइआर
बिच सहकार्य गर्ने समझौता आदाप प्रदान गर्दै

६. ७ तथ्याङ्क व्यवस्थापन कार्य

आप्रवासी स्रोत केन्द्र/सूचना कक्षद्वारा सूचना तथा परामर्श प्रदान गरिएका सेवाग्राहीलाई प्रदान गरिएको तथ्याङ्कलाई व्यवस्थित गर्नका लागि समृद्धि आयोजनाले तयार गरेको सूचना व्यवस्थापन प्रणालीमा प्रविष्ट गरिएको छ । समृद्धि आयोजना समाप्तिपश्चात् पनि आप्रवासी स्रोत केन्द्र/सूचना कक्षले यो सूचना व्यवस्थापन प्रणालीको उपयोग गर्न सक्नेछ । यसैगरी स्थानीय तहमा वैदेशिक रोजगारीको अवस्था र वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केर आएका व्यक्तिहरूको डिजिटल रूपमा तथ्याङ्क व्यवस्थापन गर्न यस समृद्धि आयोजनाले स्थानीय तहको आप्रवासन वस्तुस्थिति विवरण तयार गर्न आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग प्रदान गरेको छ ।

७. समृद्धि आयोजनाको साझेदारीमा भएका मुख्य कार्यहरू

७. १ सूचना तथा परामर्श प्रदान

आप्रवासी स्रोत केन्द्र/सूचना कक्षमा राहदानी बनाउन आएका तथा अन्य रोजगारीको खोजीमा रहेका व्यक्तिहरूलाई स्वदेशमा उपलब्ध रोजगारीका अवसर, सुरक्षित वैदेशिक रोजगारी, वैदेशिक रोजगारीका प्रक्रिया, वैदेशिक रोजगारीमा जाँदा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरूलगायतका विषयमा सूचना तथा परामर्श सेवा उपलब्ध गराइएको छ । आप्रवासी स्रोत केन्द्र/सूचना कक्ष स्थापनादेखि २०७९ पौष मसान्तसम्म ६०,९१८ जनालाई यस्तो सेवा उपलब्ध गराइएको छ ।

मुख्य उपलब्धिहरू

सूचना तथा परामर्श

६०,९१८ जना

उद्धार राहत तथा न्याय पाएका सेवाग्राहीहरू

५५२ जना

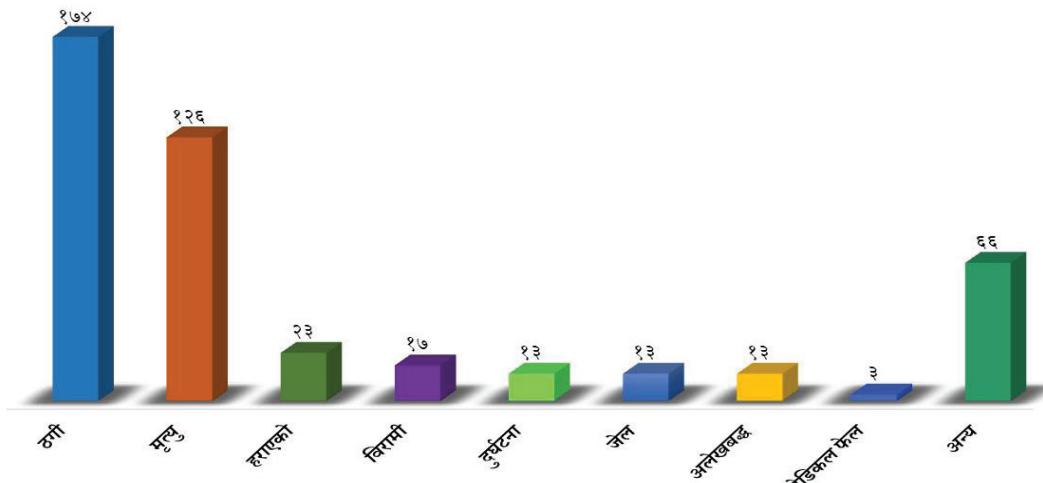
प्राप्त भएको क्षतिपूर्ति तथा राहत रकम

१२ करोड
रुपैयाँ

७. २ राहत, उद्धार तथा क्षतिपूर्तिका लागि सहजीकरण

घटना विवरण

जम्मा : ४४८ वटा

आप्रवासी स्रोत केन्द्र/सूचना कक्षले वैदेशिक रोजगारीका ऋममा ठगीमा परेका व्यक्तिहस्ताई न्याय तथा क्षतिपूर्ति उपलब्ध गराउन तथा गन्तव्य मुलुकमा अलपत्र, बेपत्ता तथा विभिन्न समस्यामा परेका पीडित व्यक्तिहस्तको उद्धार गर्न सम्बद्ध विभिन्न निकायहस्तमैंग सहजीकरण गर्ने गरेको छ । २०७९ पौष मसान्तसम्म यस्ता ५२२ पीडिको उद्धारका लागि सहजीकरण गरिएको छ । यसैगरी वैदेशिक रोजगारीका ऋममा मृत्यु वा अङ्गभङ्ग भएका व्यक्ति तथा उनका आश्रित व्यक्तिहस्ताई रु. १२ करोड राहत तथा क्षतिपूर्ति रकम उपलब्ध गराउन सहजीकरण गरिएको छ ।

७. ३ सुरक्षित वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी कार्यक्रम

स्वदेशमा रोजगारी तथा स्वरोजगारीका साथै सुरक्षित वैदेशिक रोजगारीसम्बन्धी सूचना तथा जानकारीहरू समुदाय तहदेखि घरघरमा पुन्याउनका लागि विभिन्न सामुदायिक भेलाहस्ता छलफल कार्यक्रम, पूर्वप्रस्थान अभिमुखीकरण, रोजगारीपूर्वको अभिमुखीकरण, वडा र पालिकास्तरीय अभिमुखीकरण कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिएका छन् भने स्थानीय एफ.एम. रेडियोमार्फ्ट सन्देशमूलक जानकारीहरू प्रदान गरिएका छन् ।

रोजगारपूर्वको अभिमुखीकरण कार्यक्रम, औजपुर

७.४. वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केर आएका व्यक्तिहरूको सडगठन निर्माण तथा क्षमता विकास

वैदेशिक रोजगारबाट फर्किएका व्यक्तिहरू ज्ञान, सीप तथा पुँजी परिचालन गर्न सहयोग पुर्याउन तथा उनीहरूको हक हितका लागि सामूहिक रूपमा काम गर्न नागरिक समाजको रूपमा पालिका स्तरमा वैदेशिक रोजगारबाट फर्केर आएका व्यक्तिहरूको सञ्जाल गठन गरी उनीहरूको संस्थागत क्षमता विकासका कृयाकलापहरू सञ्चालन गरिएका छन् ।

स्टिर्नी सञ्जाल गठन तथा क्षमता विकास
कार्यक्रम बढानन्द भौजपर

७.५ सुरक्षित वैदेशिक रोजगार सम्बन्धी प्रचार सामग्री

आम नागरिकसमक्ष स्वदेशी रोजगारी र वैदेशिक रोजगारीसम्बन्धी सूचना तथा जानकारीहरू पुन्याउन फ्लेक्स प्रिन्ट, पर्चा, पम्प्लेट, हाते पुस्तिका, भिजिटिङ कार्डजस्ता विभिन्न प्रचार सामग्रीहरू तयार गरी वितरण गरिएका छन् ।

७.६ वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केर आएका व्यक्तिहरूको आर्थिक पुनःएकीकरणका लागि प्रयासहरू

वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केर आएका व्यक्तिहरू बाध्यात्मक रूपमा पुनः वैदेशिक रोजगारीमा जानुपर्ने अवस्थालाई अन्त्य गर्न उनीहरूलाई स्वदेशमा नै रोजगारी तथा स्वरोजगारीको वातावरण सृजना गर्न समृद्धि आयोजनाको सहयोगमा केही स्थानीय तहमा पुनःएकीकरण कार्यक्रमको आवश्यकता, वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केका व्यक्तिहरूको तथ्याङ्क सङ्कलन र उनीहरूको आर्थिक पुनःएकीकरण लागि विभिन्न पहल कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिएका छन् । यसका साथै केही स्थानीय तहको आप्रवासन तथा पुनःएकीकरण नीति तयार गर्न सहयोग गरिएको छ ।

७.७ स्थानीय तहको आप्रवासन वस्तुस्थिति विवरण तयारमा सहयोग

समृद्धि आयोजनाको आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोगमा केही स्थानीय तहमा वैदेशिक रोजगारीको अवस्था र वैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएकाहरूको विवरण राखी डिजिटल रूपमा आप्रवासन वस्तुस्थिति विवरण तयार गर्न आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग प्रदान गरिएको छ ।

७. ८ आप्रवासी स्रोत केन्द्र सञ्चालन कार्यविधि निर्माण

नेपाल सरकारले आप्रवासी स्रोत केन्द्र (सञ्चालन तथा व्यवस्थापन) कार्यविधि, २०७८ जारी गरेपछि सोही कार्यविधिका आधारमा स्थानीय तहको आप्रवासी स्रोत केन्द्र/उपकेन्द्र व्यवस्थापन कार्यविधि तयार गर्न प्राविधिक सहयोग प्रदान गरिएको छ ।

समृद्धि आयोजना

नेपाल सरकार तथा कृषि विकासका लागि अन्तर्राष्ट्रिय कोष (आइ.एफ.ए.डी) बिच सम्झौता भई उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालयअन्तर्गत सात वर्षका लागि ग्रामीण उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि) कार्यान्वयनमा आएको हो । कुल बजेट २५.२५ मिलियन अमेरिकी डलर रहेको यस आयोजनाको कार्यक्षेत्र कोशी प्रदेशका ८ जिल्ला, मधेस प्रदेशका ७ वटा जिल्ला र बागमती प्रदेशको १ वटा गरी जम्मा १६ जिल्लाहरू रहेका छन् ।

गरिबी न्यूनीकरण तथा देशमा दिगो शान्ति हासिल गर्नका लागि रोजगारीका अवसर सिर्जना गरी समतामूलक तथा समावेशी आर्थिक विकास गर्ने यस आयोजनाको लक्ष्य रहको छ । यसैगरी यस आयोजनाले कृषि तथा गैरकृषि क्षेत्रमा आयआर्जनसम्बन्धी क्रियाकलापहरू गर्न सम्भाव्य लघु, घरेलु तथा साना उद्यम प्रवर्द्धन गर्ने तथा ग्रामीण गरिब घरपरिवार, आप्रवासी घर परिवार र आप्रवासनबाट फिर्ता भएकाहरूका लागि दिगो आर्जनको स्रोत प्रदान गर्ने उद्देश्य लिएको छ । वैदेशिक रोजगारीमा जान चाहने ४५,००० जना व्यक्तिहरूसहित यस आयोजनाबाट कुल १,३५,००० जना व्यक्तिहरू प्रत्यक्ष लाभान्वित हुनेछन् । यसमध्ये ५०% महिला र ५०% लाभान्वित १८-४० वर्ष उमेर समूहका र अधिकांश आप्रवासी घरपरिवार तथा वैदेशिक रोजगारीबाट फर्केर आएका व्यक्तिहरू हुनेछन् ।

नेपाल सरकार
उद्योग, वाणिज्य तथा आपूर्ति मन्त्रालय
ग्रामीण उद्यम तथा विप्रेषण आयोजना (समृद्धि)

ईटहरी, सुनसरी

☏ ०२५-४७६४७३, ४७६४०६

✉ info.rerp@moics.gov.np

🌐 www.rerp.moics.gov.np

FACEBOOK RERP(SAMRIDDHI)